

Nº 75
Abril 2026
Revista mensual

Territoris

**El batec de Lleida
en els llibres per Sant Jordi**

**Vallverdú
s'acomiada**

**50 anys del Big Ben:
l'imperi on mai
es ponía la festa**

**Cuidar la terra,
cuidar els animals**

CIRCUIT URGELLENC

www.circusa.com

LES PROPERES SETMANES ALS VOSTRES CINEMES

Els teus cinemes

Cinemes Majèstic de Tàrraga
973-302-705

Cinema Sala Actes La Paeria Balaguer
973-445-200

Cinema Centre Cultural Mollerussa
973-526-679

Cinema Casal Agramunt
973-610-519

Cinema Armengol de Bellpuig
636-419-829

Cinema La Lira de Tremp
973-650-399

Escaneja'm!

Editorial

El batec etern del Big Ben

L'aniversari de la discoteca Big Ben de Golmés no és només una efemèride festiva, sinó el reconeixement d'una anomalia geogràfica que va transformar el cor de Ponent en la capital de la modernitat europea. Durant quatre dècades, aquesta "nau espacial" ancorada entre fruiters va desafiar la centralitat de Barcelona, demostrant que la perifèria podia liderar l'avantguarda amb un model d'oci intergeneracional i interclassista. El complex no va ser només una sala de ball: va ser un organisme viu, un punt de trobada on milers de joves de diverses fornades van descobrir la llibertat sota la seva icònica llàntia.

Avui, la memòria d'aquest gegant del formigó surt de la penombra gràcies a "La Catalunya discoteca", el necessari llibre del periodista Francesc Canosa. L'obra rescata una història que anava de camí a l'oblit i la reivindica com una peça clau per entendre la sociologia catalana del segle XX. El Big Ben va posar les terres de Lleida al mapa de l'oci internacional i la seva recent resurrecció confirma que el seu llegat, més enllà de la nostàlgia, continua bategant amb una força imparabile en l'imaginari col·lectiu del país.

Índex

- 4 El "miracle" del tren de la Pobla
- 6 El batec de Lleida en els llibres per Sant Jordi
- 8 Vallverdú s'acomiada
- 10 Joan Pallé: "Vaig veure que en l'art hi havia un refugi per a expressar el món"
- 12 50 anys del Big Ben: L'imperi on mai es ponía la festa
- 16 Fira Q: gastronomia, innovació i activitats familiars
- 18 L'entorn psicosocial saludable que tothom a la feina necessita
- 20 Una pilota, mil vincles
- 22 Cuidar la terra, cuidar els animals
- 24 La primavera naix al Segrià
- 26 Generar economia real
- 28 Jonathan Nuevo: l'apòstol de la forquilla
- 30 La recepta: Coca de porros i camagroc

CONSULTEU LA CARTELLERA A WWW.CIRCUSA.COM I PROMOCIONS A FB, IG!!!

territoris
territoris.cat

Edita:

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Pots trobar-nos també a:

@territoris.cat

/territoris.cat

@territoriscat

Redacció i publicitat: 676 560 252

Grup Nació
(Edicions Digitals de Premsa Local, SL - B09844770)

Delegada Grup Nació a Lleida: Esther Barta

Coordinadora: Patricia Peláez

Redacció: Àlvar Llobet, Carme Escales

Disseny i Maquetació: Cristóbal Moscoso

Foto portada: Lifeforstock

Impressió: GoPrinters.

Dipòsit Legal: DL L 480-2015

El “miracle” del tren de la Pobla

Fa una dècada era una línia condemnada al silenci i a l'oblit institucional. Avui, sota la gestió integral d'FGC, el tren dels Pirineus sextuplica els seus passatgers i esdevé el mirall on vol mirar-se el sistema ferroviari català.

Mentre el soroll de les incidències a Rodalies i el caos de la xarxa estatal monopolitzen les portades, al nord de Ponent es cuina una revolució silenciosa. La línia ferroviària entre Lleida i la Pobla de Segur, aquell traçat que durant els anys vuitanta figurava en totes les llistes negres de l'Estat per la seva “escassa rendibilitat”, ha passat de ser un malalt terminal a convertir-se en un exemple de vitalitat.

Les xifres no enganyen i parlen d'una metamorfosi radical. L'any 2015, sota l'operativa de Renfe, la línia amb prou feines registrava 74.000 validacions anuals; un desert de passatgers que alimentava els arguments de qui volia tancar-la.

Avui, deu anys després que Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) n'assumís el comandament total, la línia frega el mig milió d'usuaris (487.000 el darrer exerci-

ci). No és un bolet estadístic, és una tendència consolidada que ha multiplicat per sis la demanda.

LA REBEL·LIÓ DEL TERRITORI

La història d'aquest tren és, per sobre de tot, la història d'una resistència. Quan Madrid va voler abaixar la persiana del servei fa quaranta anys, la gent del Segrià i el Pallars es va plantar. Aquella pressió social va forçar un traspàs a la Generalitat que es va formalitzar el 2005, tot i que el canvi real no arribaria fins al 2016. Va ser aleshores quan FGC va agafar les regnes de veritat: nous trens, nous horaris i una filosofia de gestió pròpia. “S'ha passat d'una infraestructura envellida que anava a remolc a un servei que vertebrava el territori amb orgull”.

135 MILIONS CONTRA LA FÚRIA DE LA MUNTANYA

Mantenir un tren que serpenteja entre congosts i parets de roca no és barat ni senzill. El Govern ha hagut d'injectar 135 milions d'euros en dues dècades per garantir que la via no acabés engolida pel paisatge.

Les xifres colossals de l'obra civil

63

Quilòmetres de via totalment nous (el 70% del recorregut).

22

Túnels amb intervencions de reforç.

+100

Estabilitzacions de talussos.

La vulnerabilitat de la línia va quedar nua durant el temporal Gloria, que va tallar el servei vuit mesos per una esllavissada. Lluny d'abaixar els braços, aquell incident va servir per accelerar els protocols de seguretat i blindar el traçat entre Balaguer i la Pobla, on la muntanya sempre dicta la seva llei.

UN FUTUR AMB DEURES PENDENTS

Malgrat l'èxit, la línia no es pot adormir sobre els llozers. El traçat sinuós continua sent el principal obstacle per guanyar velocitat comercial i augmentar les freqüències. El territori és exigent: ara que el tren ja és fiable, es demanen trajectes més curts per competir amb el vehicle privat. El trajecte Lleida-la Pobla ha deixat de ser el símbol d'una decadència per ser la prova fefaent que, quan hi ha presupost, proximitat en la gestió i voluntat política, fins i tot les línies considerades “perifèriques” poden trobar el seu camí cap al futur.

■ Àlvar Llobet

El batec de Lleida en els llibres per Sant Jordi

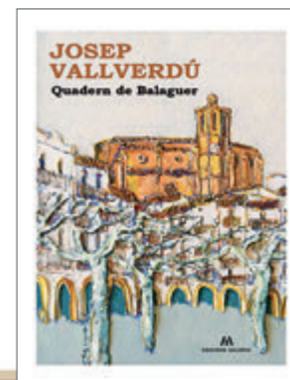
El patró de Catalunya desplega un munt d'històries que passen, de ple o en part, per la geografia lleidatana, o dels autors arrelats a aquesta terra.

La festivitat de Sant Jordi treu del forn novetats que el públic descobreix i pot adquirir passejant pels carrers de pobles i ciutats en aquesta celebració tan preuada que va esdevenir Dia Internacional del Llibre. D'autors lleidatans o amb vincles a Lleida, i d'històries que passen en aquest territori n'arriben moltes aquest mes d'abril. Aquest és només un petit tast.

La nostra passejada pels títols afins a Lleida la comencem caminant pel Parc d'Aiguestortes. Ho fem amb la mini-guida de natura que recull una tria molt representativa de prop de dos centenars d'espècies d'animals i plantes en el seu hàbitat natural, agrupades per ambients. Parc Nacional d'Aiguestortes i Estany de Sant Maurici. 190 espècies de flora i fauna il·lustrades per Toni Llobet, que és artista i naturalista. Aquest llibre es presenta com "una eina visual i pràctica per conèixer la biodiversitat que viu en aquest espai natural i alhora saber on cercar-la". El publica l'editorial Cossetània, que també acaba de treure al mercat La Catalunya embriuada i Els camins de la transhumància, dues obres que també transiten pel Pirineu de Lleida. La primera, sobre alguns dels paisatges que les dones bruixes, perseguides per tota Europa, varen habitar i voltar de la serralada pirinenca, amb la narració de Glòria Sabatè Marín.

La segona són 20 itineraris de senderisme amb històries i costums de l'ofici del pastor i el gos d'atura, les fires ramaders i els productes que se'n deriven. I la vintena de camins detallats, amb els seus mapes i guies pràctiques, distribuïts per tot el territori, que són una petita mostra dels més de 20.000 km de camins ramaders que hi ha per tot Catalunya. Tot això ho han recollit Joan Rovira Merino i Jordi Bastart i Cassé, basant-se en aquesta pràctica, la transhumància, que l'any 2023 va ser declarada Patrimoni Immaterial Cultural de la Humanitat per la UNESCO.

També de diversos autors és La cuina d'Estamariu, un recull de receptes de la gent d'Estamariu i Bescaran. Des d'Edicions Salòria, expliquen que "són receptes diverses,

d'aquí i d'allà, antigues i noves, com és la població d'avui, que és activa, movable i variada. N'hi ha que són fruit de la tradició i d'altres que, temps a venir, faran tradició". També de la mà d'Edicions Salòria ens arriba Contes de pa amb xocolata. L'autora és Pepita Clop, mestra nascuda a la Seu d'Urgell que -diu- ha escrit aquests "relats sense cap més finalitat que recordar un temps que ja forma part del meu passat. Sense pretensions ni moralines, només per distreure i passar l'estona".

Edicions Salòria també presenta El calendari de la Cerdanya, un compendi de cultura popular que ens explica tradicions, costums, festivitats i creences de la Cerdanya i el Baridà, obra de Joan Pous i Salvador Vigo. A Forest Quiz: Un llibre per entendre El Bosc, l'enginyera forestal del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya, Mar Pallarés, amb l'acompanyament dels dibuixos de la il·lustradora Laia Espluga, ens situa en la realitat forestal de Catalunya, per entendre millor el nostre entorn, gràcies a moltes qüestions resoltes en aquest treball.

No marxem encara del Pirineu, perquè Edicions Salòria que és filla d'aquella terra, ha publicat Una història revelada. En aquest llibre, Gemma Planella recull un centenar d'imatges realitzades pel fotògraf Miquel Planella al llarg de la seva vida, de diferents àmbits del dia a dia a la Seu d'Urgell, com ara la família i els amics, l'urbanisme, les festes i tradicions, la natura, l'excursionisme, els esports, els esdeveniments i els retrats. Es tracta d'una selecció d'entre les més de

100.000 fotografies cedides a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell per part dels fills del fotògraf després de la seva mort, que immortalitzen esdeveniments culturals, tradicions, natura i actes de la vida quotidiana de l'època.

No marxem del Pirineu sense saber qui va ser Josep Zulueta i Gomis. L'home que va canviar el Pirineu. Carles Gascón, doctor en història medieval i tècnic de patrimoni cultural al Consell Comarcal de l'Alt Urgell, escriu el retrat d'aquest advocat barceloní que va descobrir la seva passió pel món agrari a la Cerdanya i va dedicar la vida a defensar la pagesia des de l'activisme i la política. El 1915 va impulsar la Cooperativa Lletera de la Seu d'Urgell, futura Cooperativa Cadí, motor del canvi a les comunitats de muntanya.

I ara sí, deixem les muntanyes per continuar el recorregut literari a la Noguera, acompanyats per la lectura -també d'Edicions Salòria- del Quadern de Balaguer de Josep Vallverdú. En ell, aquest poeta, lingüista, traductor i assagista lleidatà explica les seves vivències, records i anècdotes dels últims deu anys residint a la capital de la Noguera.

Ben a prop de Balaguer és on centra la seva atenció el periodista Francesc Canosa, amb una magnífica crònica que torna a fer batejar els records de tantes passes de ball a la mítica discoteca Big Ben de Mollerussa que el 19 de març va fer cinquanta anys. Mig segle de música disco han donat molt de joc en la recerca de testimonis, curiositats i anècdotes de la sala de ball que va ser la número 1 d'Europa.

Tal com s'explica en la presentació d'aquest llibre publicat per l'editorial Comanegra i que porta per títol La Catalunya discoteca: "durant molts anys, el Pla d'Urgell va tenir la discoteca més gran del continent, que va exercir de pol d'atracció excepcional perquè a les Terres de Ponent es formés la «ruta invisible» de la festa catalana, que va definir decisivament el territori, el país i diverses generacions de catalans. Entre Cervera i Fraga es van concentrar més de cinc-centes discoteques i pubs a finals de segle XX. Només a Mollerussa (15.000 habitants) n'hi va arribar a haver cinquanta. Tothom ha fet la ruta invisible, i aquest llibre és la foto en moviment d'aquest «tothom»".

I, en mans de l'advocat, escriptor i l'activista cultural lleidatà Antoni Gelonch, una important reflexió sobre els reptes de futur de la ciutat de Lleida des del seu potencial. Quin paper vol tenir a Catalunya, Europa, i al món es planteja en aquest altre llibre que veurem en les parades de Sant Jordi: I Lleida, què vol ser?

Acabem aquesta passejada literària amb la proposta de descoberta d'aquests espais de repòs infinit que ens fa Joan Valls Bassa en el llibre Catalunya: 50 cementiris emblemàtics. "Diuen que cada cementiri és el retrat etern de la vida de cada ciutat, de cada poble, de cada vila, alhora que també recopila història i històries sorprenents". I algunes d'aquestes, són a Lleida.

■ Carme Escales

Vallverdú s'acomia

El centenari escriptor lleidatà, que en farà 103 al juliol, diu adéu a la vida pública amb una nova història del seu personatge més conegut, el Rovelló

Josep Vallverdú complirà 103 anys al juliol / ACN

Més de mig segle després d'haver-lo fet córrer pels camins de la ficció, Josep Vallverdú torna a donar vida al seu personatge més estimat. L'escriptor publica una nova història del Rovelló, El retorn del Rovelló, convertint aquest retorn literari en un esdeveniment de comiat a la vida pública. Els seus gairebé 103 anys (els complirà el proper 9 de juliol) el porten ara a prioritzar una vida tranquil·la i acasada, allunyada dels tràfecs d'actes i trobades que tant han sovintejat (i l'han fatigat) en la seva quotidianitat dels darrers anys.

Vallverdú s'acomia, doncs, de la mà del seu amic entrañable, que va veure la llum el 1968 quan el panorama de la literatura infantil en català tot just començava a consolidar-se. Aquell gos espavilat, valent i profundament lligat al món rural va connectar de seguida amb milers de lectors.

El llibre es va fer un lloc estable a escoles i biblioteques i, amb el temps, es va transformar en una lectura de referència i en una sèrie televisiva infantil.

Ara, la nova publicació, que edita La Galera, no busca simplement allargar l'aventura. Vallverdú proposa una mirada

madura sobre el pas dels anys i sobre el significat de tornar als orígens. El personatge reapareix amb la càrrega del temps, però sense perdre l'essència que el va fer popular: l'instint, la fidelitat i el vincle amb la terra. "El Rovelló forma part de mi", assegura l'autor, que reconeix que sempre li ha divertit "explicar històries".

En la seva darrera roda de premsa, l'escriptor ha recordat la seva trajectòria literària i personal, marcada per la constància i el compromís cultural. Ha evocat els inicis, quan de nen escrivia versos a l'escola en plena postguerra, i ha continuat fins als anys d'aprenentatge a Barcelona, en un context que va definir com a gris i complex. En aquella etapa, les primeres obres van veure la llum en castellà, abans no arribessin els guardons i una producció literària que amb el temps esdevindria extensíssima.

Després d'haver-se consolidat com a referent de la literatura infantil i juvenil, Vallverdú va optar durant un temps per adreçar-se a lectors més adults. Anys més tard, a partir del 1998, va reprendre amb força aquella línia més diversa, ampliant registres i gèneres amb nous llibres i poemaris.

Més enllà de la narrativa, Vallverdú ha posat l'accent en la traducció com una escola literària decisiva. Segons ha explicat, l'ofici de traduir no només el va seduir intel·lectualment, sinó que li va proporcionar eines i recursos que després aplicaria a la seva pròpia escriptura. Tampoc no ha obviat la seva dedicació a la docència, una faceta que

El gosset Rovelló a la sèrie d'Ocon Films

considera inseparable del seu compromís amb la llengua i la cultura, un compromís que encara conserva i que mantindrà ara, en la seva serena vida al costat del Segre i als peus de l'església de Santa Maria de Balaguer.

■ Àlvar Llobet

Treballem amb com:

Àmplia selecció de mobles nous de gran qualitat a bon preu

Segueix-nos a: @raconetlleida

Troba'ns a: Ramon y Cajal, número 39 · Lleida (Al costat de la plaça de Santa Teresina) Tel. 678 53 81 04

Joan Pallé:

“Vaig veure que en l’art hi havia un refugi per a expressar el món”

Fins al 24 de maig, el centre La Panera de Lleida acull l’exposició *Els joves infeliços*, un clam sobre el sentiment de desamparament que predomina en l’adolescència. Conversem amb l’autor, l’artista lleidatà Joan Pallé, que ha abocat a la mostra emocions i vivències, algunes autobiogràfiques, que conviden a la reflexió.

Què et va motivar a dedicar una exposició a aquest tema?

Bé, jo vaig néixer a Lleida i hi vaig viure fins als 24 anys, quan vaig anar a Barcelona a estudiar art. Dels 18 als 20 anys a mi em van marcar molt. Em sentia una mica ofegat a la ciutat, trobava a faltar referents culturals. Ara la cosa ha canviat una mica, entre altres motius, perquè la Panera fa moltes coses i crec que la ciutat és una mica més viva culturalment. Jo vaig refugiar-me molt en la biblioteca llegint molts còmics o literatura, però no vaig veure una exposició d’art contemporani fins als 21 o 22 anys, en un viatge a Holanda, on vaig visitar museus. En el context català hi ha uns codis molt orientats al públic especialitzat i sentia que també els adolescents o la gent més jove en són exclosos. Jo intento sempre utilitzar uns codis accessibles a tothom, uso imatges apropiades a la cultura popular i dels mitjans de comunicació i recursos de l’escultura figurativa, que és una cosa que té poca representació en el context català i que es veu com poc sofisticada, però que a mi m’interessa molt perquè és accessible a tothom. A La Panera volia fer una exposició que si una persona

jove amb vint anys, com jo tenia quan vivia a Lleida, hi entra, pugui dir: “Ostres, a mi això m’interpeHa! Amb aquests codis em puc relacionar i identificar”. Necessitava reconciliar-me amb aquest moment de la meua vida i, humilment, sense pretensions potser aportar el que jo hagués volgut que hi fos quan jo tenia aquella edat i no vaig trobar.

Quin és actualment el teu vincle amb l’adolescència?

Ara, poca, més enllà del fet que soc professor a la universitat i tinc alumnes de divuit anys, i, per tant, tinc aquest enfocament professional, sobre assignatures tècniques. Jo també em sento ben allunyat de la seva subjectivitat, i estic una mica en una altra cosa. Per això era un repte, des de l’exposició, connectar amb els adolescents. No sabia fins a quin punt ho podia aconseguir, però sí que el fet de ser professor també em va ajudar perquè els meus alumnes, les meves alumnes sobretot, perquè són gairebé totes noies avui en dia a Belles arts, em van ajudar molt sent conillets d’índies sobre les idees que anava tenint. Jo els deia: “Aquesta proposta, us agrada o no?”. I d’alguna manera això em va donar la coartada, la seguretat o una capacitat de poder fer una mica de prova i error abans de llançar-me a la piscina, i poder almenys constatar que fins a cert punt sí que era d’alguna manera accessible pel públic objectiu que jo tenia per aquesta mostra. Al final, en la meua adolescència vaig descobrir que en l’art, concretament, hi havia un refugi, era una certa manera d’entendre, practicar, experimentar el món, un espai on es pot pensar, on hi ha un espai per a la individualitat, on la teua subjecti-

vat té molta importància. Tot això sabent que l’art és una pràctica extremadament social, perquè l’art al final succeeix quan es comparteix.

Si compares la teua adolescència amb les d’ara, què trobes?

No t’enganyaré: la meua adolescència va ser un absolut desastre. No vaig poder fer batxillerat artístic perquè em van expulsar. Vaig ser un cas de fracàs escolar. Vaig estar exposat a drogues de molt jove. Va ser una mica dramàtica. Abans d’anar a la universitat vaig fer un cicle de grau mitjà d’electricista, i un de grau superior d’escultura que vaig fer a Tàrraga. Dins del caos, i més enllà d’un període de conflicte per a mi i de xoc amb totes les estructures establertes, també era un moment de cerca. I d’alguna manera vaig trobar, com deia, molt refugi en el món dels còmics, en el món de la literatura. Buscava també refugi en expressions contraculturals. I per això he utilitzat aquestes imatges en la mostra, que són, de fet, d’una contracultura o subcultura de la qual jo mai sento que he format part, que és el black metal o el death metal. Elements o tendències culturals-contraculturals que surten als marges, que són espais fèrtils en què hom pot parcialment constituir-se com a individu. L’exercici de pintar-se la cara les noies és una negació de la seva identitat perquè s’oculten, és com una màscara, però a la vegada és constituir una nova identitat. També hi ha referents autobiogràfics que expressen voluntat de viure i constituir-se com a individu.

Què t’agradaria que se’m portés d’ella el públic que hi passi de cada franja d’edat?

Doncs, espero que la gent més jove se senti estimulada, que puguin empatitzar, que sentin que hi ha alguna cosa dins de la cultura no mainstream que és allà per a ells. I que sentin que l’art és un mecanisme per a comunicar-se, per a pensar, per a entendre el món i per explicar-lo. I per a gent més gran, pot ser una reflexió més autocrítica sobre quin és l’espai que nosaltres deixem als joves, el món que els estem oferint, les possibilitats que els hi donem. I sobre quina és la capacitat que tenim per deixar espai, perquè aquestes identitats es consolidin en lloc d’oprimir-les o imposar punts de vista que, amb la velocitat amb què va el món, possiblement aviat quedaran obsolets. També sobre la capacitat de la gent que està envellint de no només deixar es-

pai als joves, sinó també d’aprendre d’ells o d’escoltar els seus punts de vista i donar-los valor.

Com defineixes el teu estil artístic?

Com a artista, treballo sovint per projectes, llavors treballo diferents temes, depenent del projecte que estic fent, el meu interès pot canviar molt d’estil, però sobretot treballo amb un tipus de dibuix que dialoga molt amb els aspectes tècnics, amb el llenguatge de la infografia, amb el llenguatge del pòster, i el disseny. En l’àmbit de la metodologia, hi ha sempre una voluntat de reflexió, de construir discurs crític; de pensar una mica quin és el món de les imatges, com ens afecta, com ens constitueix, quins són els aspectes polítics que hi ha darrere, de com les imatges són constituïdes i circulen. En moltes ocasions no penso en produir imatges, com en agafar imatges que circulen i intentar construir sentit a partir d’elles. Hi ha també un aspecte important del que es fa a mà, que pot ser també d’una manera contestatària, del context en què he sortit aquí a Barcelona, que hi ha molta obsessió pel conceptual.

On creus que hi ha l’origen del desamparament en l’adolescència?

Sobretot de la incomprensió. En converses que fèiem amb el comissari, ell feia una reflexió molt interessant, que deia que ser jove és una cosa de la qual que ningú se n’escapa, que tothom hi ha passat. I d’alguna manera és curiós que a vegades ens n’anem oblidant, i perdem la capacitat de comprendre com funciona el cervell d’un adolescent i això d’alguna manera ens fa incapaços com a societat d’oferir possibilitats reals o d’oferir espais en què el seu desenvolupament sigui possible. La mentalitat de l’adolescència sobretot té molt a veure amb la motivació i la capacitat que un jove, un adolescent, pugui cultivar l’amor per a alguna cosa fins al sentit que realment està motivat. Aquesta capacitat de gaudir de les coses que es fan i crec que si nosaltres, a mesura que ens anem fent grans, fóssim capaços de recordar aquests sentiments o aquests punts de vista, segur podríem també ser capaços de facilitar espais en els quals ells podrien desenvolupar-se d’una manera molt més satisfactòria.

■ Carme Escales

50 ANYS DEL BIG BEN:

L'imperi on mai es ponia la festa

La mítica discoteca de Golmés va ser un fenomen social que va marcar diverses generacions i que ara el periodista Francesc Canosa recorda en un llibre.

Al pla d'Urgell, on el paisatge es defineix per la duresa de la boira que tot ho amaga i la persistència d'una terra que es nega a ser oblidada, s'alça un edifici que va gosar desafiar les lleis de la gravetat, de la lògica i de la perifèria. És el de la discoteca Big Ben, la gran sala de ball a Golmés que acaba de complir 50 anys i que va ser una anomalia geogràfica, un forat negre de modernitat que va aconseguir que el món girés, per unes hores cada cap de setmana, al voltant d'una petita cruïlla

El periodista Francesc Canosa amb el seu llibre / COMANEGRA

perduda entre camps de fruiters i l'asfalt de la Nacional II. El 25 de març, aquesta epopeia de formigó i miralls va sortir de la penombra de la memòria amb la publicació de La Catalunya discoteca (Editorial Comanegra), el nou llibre del periodista i escriptor Francesc Canosa i el primer que aborda amb profunditat el fenomen intergeneracional que va suposar el Big Ben. L'obra es es va presentar oficialment el dia 29 a la mateixa sala, tancant un cercle de mig segle. Per a Canosa, el Big Ben no és un immoble, és un organisme viu que batega al ritme d'unes generacions que es negaven a ser secundàries: "M'adono que quan es mor el Big Ben, creia que no es podia morir. Com si fos immortal", confessa l'autor amb una barreja de nostàlgia i rigor històric. "És un ésser viu, una actitud davant de la vida; la gran festa de fi del segle XX".

EL MITE ABANS DEL MITE

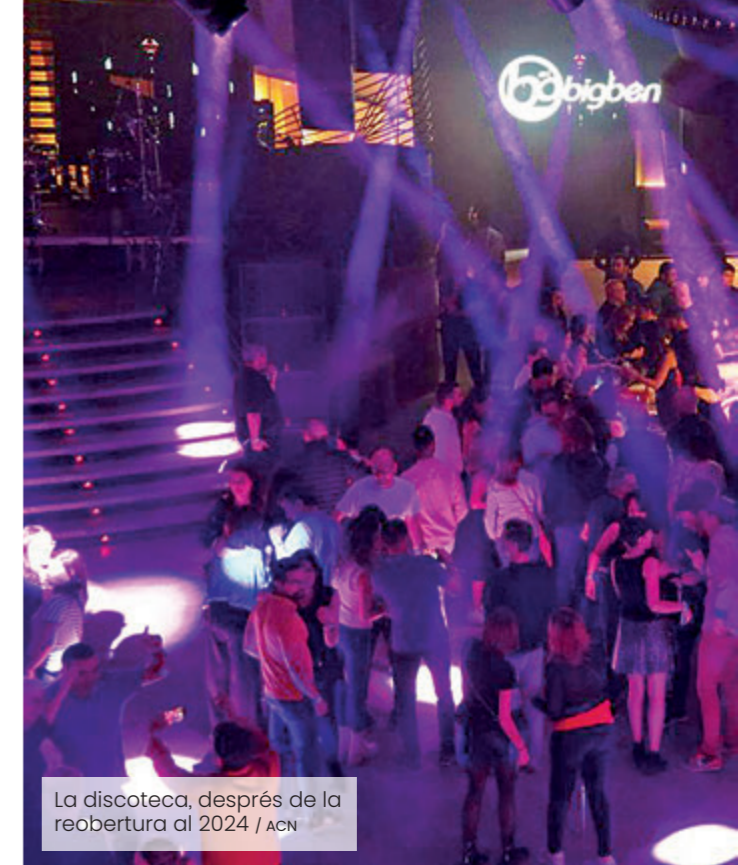
A finals dels anys 70, la idea semblava el deliri d'un boig o la febre d'un visionari: aixecar el complex d'oci més gran d'Europa enmig del no-res. Però el 19 de març de 1976, coincidint amb la litúrgia de la Fira de Sant Josep de Mollerussa, la realitat va desbordar la ficció. Big Ben va néixer de la mà d'Enric Fontanals, que va dur el finançament; dels germans Francisco i Antoni Corredera, que es van ocupar de les idees i la gestió; i de Miquel Verniol, que va posar el terreny. Tot plegat va eclosionar en un món radicalment analògic, cavalcant entre l'estrena de Star Wars i La febre del dissabte nit, trencant la dicotomia entre el centre (Barcelona) i la perifèria (el camp).

"El Big Ben em va veure créixer", explica Josep Mesalles, un de tants assidus a la festa com ho va ser la Jordina Baró, que recorda que la cosa més important de la setmana, durant uns anys, va ser la cita discotequera a Golmés. Era l'ideal de la Catalunya Ciutat de la Mancomunitat, però passada pel filtre del sintetitzador. "Si vols explicar Catalunya, has d'explicar el Big Ben", diu Canosa, que recorda aquells escenaris sota una atmosfera saturada de fum de tabac i perfums d'importació, els artistes internacionals vivien el seu propi xoc cultural.

Grups com New Order passaven directament de les fàbriques fosques de Manchester a la llum engegadora de Mollerussa, quedant ells mateixos bocabadats davant d'aquella "nau espacial" aterrada a Ponent: "Va ser tan bèstia aquella vida que només la podíem viure. No hi ha gaires fotos d'aquella època, perquè la vida passava allà dins i ningú duia càmeres. Si volies canviar la teva existència, havies de passar físicament per la discoteca". Amb més de 10.000 persones cada cap de setmana, el local era la capital d'un Districte Festiu que s'estenia de Cervera a Fraga, en una zona on la ràtio de locals era incomparable: 50 només a la capital de l'Urgell. Una densitat de felicitat per metre quadrat que avui sembla ciència-ficció. "D'aquell món no en queda ja res", lamenta Baró.

EL CIRCUIT INTEGRAL DE LA FELICITAT

Si la sala Plató era el temple, la seva llàntia n'era la divinitat mecànica, l'Oracle de Ferro. Quan el DJ portava la música al clímax, l'estructura hidràulica baixava del sostre fins a

La discoteca, després de la reobertura al 2024 / ACN

gairebé acaronar la multitud entregada. Però més enllà del ball, Big Ben funcionava com un "circuit integral" de vida: allà et coneixies, allà festejaves, allà celebraries la boda i, anys després, hi batejaries els fills en el restaurant del complex. Era un espai interclassista i intergeneracional, on el pagès que s'havia passat la setmana a sobre del tractor i l'hereu amb estudis a Barcelona eren enrasats pel neò i el ritme. "Els "concos" (que així s'anomenaven els solters d'una certa edat) esdevenien "singles" abans que la paraula existís en el vocabulari mediàtic". La barra d'Albatàrrec o la de la Granadella no eren només punts de subministrament de cubates, eren ambaixades territorials enmig de la foscuria.

La memòria del Big Ben no es pot deslligar de l'asfalt, perquè abans de la pista de ball, hi havia la conquesta del pàrquing. Aquella gran esplanada era un oceà de xapa i vidre, un mosaic de vehicles que explicava millor que ningú la sociologia d'un país en plena ebullició. Les colles d'Alcoletge, de Ponts, d'Artesa, de Balaguer, de Barcelona, de gent que venia de l'Estat espanyol no hi arribaven en cotxes de línia, sinó en una flota heterogènia: des de les furgones fins a Seats 124, R5 o velles furgonetes.

L'aparcament era un regne en si mateix, una extensió infinita que sovint es quedava petita. Quan el complex ja no podia absorbir més vehicles, la marea de cotxes desbordava els marges de la Nacional II i s'endinsava pels carrers de Golmés, colonitzant cada racó del poble en una invasió pacífica i nocturna. Era una manifestació humana sense precedents, un pelegrinatge de milers d'ànimes que encara no coneixien la cultura del botellot. No calia beure al cotxe; la set era de llibertat i s'omplia a dins, sota la llum dels focus.

Però l'imperi va començar a esquerdar-se als anys 90. "Es

Imatge del Big Ben als anys noranta / ARXIU

va anar esquerdant per la suma de la tragèdia dels accidents de trànsit, l'enduriment necessari de la seguretat viària i la fragmentació del lleure", explica l'autor del llibre. El gegant va entrar en una agonia lenta, un crepuscle que va durar des de 2005 fins al silenci final de 2015. Durant una dècada, la llàntia immòbil i coberta per un vel de pols va ser el testimoni mut d'aquell món analògic i col·lectiu que s'extingia, definitivament, davant la llum blava i solitària de la pantalla dels telèfons mòbils.

LA RESURRECCIÓ: ARQUEOLOGIA EMOCIONAL I CATARSI

L'octubre de 2024, el mite va despertar de la seva hibernació. Però la reobertura en mans del Grup Búnker no va ser una simple operació comercial; va ser un exercici d'arqueologia emocional. Ja no es buscava la novetat musical, sinó el retrobament amb un fragment de la mateixa joventut. El retorn de la llàntia, ara amb el cor renovat de LED, ha ge-

nerat una catarsi col·lectiva. "Abans de la Ruta del Bacalao, abans del Sónar o del Primavera Sound, el Big Ben ja existia, i era la capital de la llibertat i de la modernitat a Catalunya", conclou Canosa després d'un exhaustiu procés de documentació que l'ha portat a rescatar llibres, testimonis i imatges inèdites.

Avui, amb les entrades exhaurides en qüestió de minuts per a cada sessió, l'imperi ha tornat per reclamar el seu lloc en la història. D'una manera diferent. El món és menys salvatge, ja no hi ha el fum d'abans i els mòbils ho graven tot, però quan el "ding-dang-ding-dong" de tancament torna a ressonar a la plana, se sap que el cor del Big Ben torna a bategar i recorda que un dia va ser el centre de la festa catalana enmig d'un camp de pomeres.

■ Àlvar Llobet

L'obra, en bones mans

VILES

CONSTRUCCIONS

C. Lluís Companys, 1 · GOLMÉS · M 608 316 512 / 629 625 599
viles.josep@gmail.com

Nova estació d'autobusos

Tots els camins surten de Lleida

Amb 28 andanes i més de 100 línies, la nova estació és un espai modern, accessible i segur que facilita la mobilitat quotidiana i connecta la ciutat de Lleida amb tot el país.

Més informació a:
gen.cat/estaciobuslleida

Fira Q: gastronomia, innovació i activitats familiars

La ciutat de Balaguer acollirà els dies 25 i 26 d'abril una nova edició de Fira Q, la Fira de la Qualitat, un esdeveniment de referència

Presentació de la Fira Q
/ PAERIA DE BALAGUER

La fira reunirà en un únic espai cobert els principals sectors econòmics del territori. Amb un format dinàmic i accessible, la fira es consolida com un punt de trobada entre empreses, professionals i visitants, amb l'objectiu de fomentar el teixit econòmic local i generar noves oportunitats de negoci. Un dels eixos centrals serà el producte de proximitat, amb especial protagonisme del sector agroalimentari.

vins, mels, cerveses artesanes i altres productes elaborats, així com demostracions culinàries i tallers gastronòmics.

La fira acollirà també la XVIII Jornada de la Mel, una cita destacada per al sector apícola amb conferències especialitzades i el concurs Reina de les Mels, que premiarà les millors produccions. En aquest marc es presentarà el segell Mel d'Apicultores i Apicultors de Catalunya (MAAC), impulsat pel Departament d'Agricultura.

El sector del comerç i serveis tindrà una presència destacada, amb activitats diverses i novetats com dues des-

filades canines organitzades per l'Associació Aglà. Una d'elles, dissabte al matí, mostrarà gossos ja adoptats, mentre que la segona, diumenge a la tarda, sota el nom "Petjades amb futur", buscarà fomentar l'adopció responsable. A l'exterior, l'educador caní Jordi Rius dirigirà activitats per a mascotes.

La moda també hi tindrà protagonisme amb la desfilada-showroom Moda BLG 25600, que se celebrarà dissabte a la tarda i diumenge en diverses sessions, amb sorteigs de regals entre els assistents. ParaHelament, s'oferiran tallers, demostracions i xerrades, entre les quals destaca una conferència sobre la intel·ligència artificial aplicada a les pimes.

Pel que fa al Saló de l'Energia i l'Eficiència Energètica, s'hi programaran ponències sobre energies renovables, estalvi energètic, biometà i aerotèrmia, amb la participació del CEI i Energy Hublab, amb l'objectiu d'apropar al públic les solucions per a un model energètic més sostenible.

L'àmbit de restauració i oci oferirà un ampli ventall d'activitats festives i gastronòmiques. Entre els actes destacats hi ha les actuacions musicals de Lo Pau de Ponts, Oana i Robert, així com un tardeig amb el DJ Roderick. També s'hi celebrarà una sessió de monòlegs amb David Sas.

Un dels moments més esperats serà el 10è Concurs de cuina de proximitat Josep M. Morell, organitzat per l'associació Gastrobar, que enguany buscarà "el millor entrepà de Ponent". El certamen comptarà amb la presència de la xef Gessamí Caramés, que participarà en el lliurament de premis.

La fira inclourà també activitats familiars, amb l'espai infantil Menuts Q, tallers i propostes lúdiques. A més, es

Imatge d'una edició anterior / ARXIU

podrà visitar la Mostra Nacional de Coques de recapte i samfaina, amb la participació de forners de la comarca i activitats obertes al públic.

Altres propostes inclouen un tren turístic gratuït per la ciutat, experiències amb realitat virtual i exposicions vinculades a la Fira dels Somnis. ParaHelament, dissabte a la nit se celebrarà una nova edició de Fira J, adreçada al públic jove.

La inauguració oficial tindrà lloc dissabte a les 11 h amb la presència del conseller de Presidència, Albert Dalmau, i de la paera en cap, Lorena González. La cloenda, diumenge a les 18 h, anirà a càrrec del president de la Diputació de Lleida, Joan Talarn, amb la participació de Gessamí Caramés.

Amb aquesta nova edició, Fira Q reforça el seu paper com a motor econòmic i social del territori, combinant promoció empresarial, gastronomia, innovació i activitats pensades per a tots els públics.

■ Àlvar Llobet

Què hi trobareu?

- Gastronomia amb caràcter
- Comerç i Serveis
- Saló de l'Energia
- Producte de Proximitat i Apicultura
- Restauració i Oci

oxperta EXPRESSO **Tus envíos ágiles, fáciles y siempre seguros.** Carrer del Dr. Fleming, 42 - 25600 Balaguer, Lleida | 97 393 06 99

Envíos nacionales antes de las 10h, 14h y en 24h	Envíos internacionales a Europa y al resto del mundo	Sobres hasta 2 kg	Cajas hasta 5 kg, 10 kg o más	Envíos con temperatura controlada
--	--	--------------------------	--------------------------------------	--

Nos adaptamos a tu destino, a tu nivel de urgencia y a tu mercancía.

L'entorn psicosocial saludable que tothom a la feina necessita

Els especialistes apunten que ja fem tard en la prevenció dels problemes de salut mental en l'àmbit laboral.

El benestar no pot dependre només de la resiliència individual, segons Carmen Soler / r.p.

“**G**arantim un entorn psicosocial saludable en el treball” és la proclama que fa aquest any el Dia Mundial de la Salut Laboral, que se celebra el 28 d'abril. Cuidar la ment a l'entorn laboral en el qual la majoria d'adults passa un terç de la seva vida és clau per a la salut de cada persona i, en conseqüència, per a un òptim funcionament de les organitzacions de treball. Ara bé, estan les empreses preparades ja per garantir aquest entorn psicosocial saludable?

Segons Carmen Soler Pagán, que és consultora d'estratègia en benestar organitzacional, a més de professora universitària i investigadora en Psicologia Organitzacional Positiva, “estem en un moment crític”. I s'explica: “El treball ha canviat més en cinc anys que en les dues últimes dècades, però la manera de protegir la salut no ha evolucionat al mateix ritme”. A més, argumenta, “avui els riscos no són només físics. Són organitzatius, emocionals i estructurals. I això exigeix un canvi de paradigma: passar de prevenir danys a dissenyar organitzacions que generin salut i que incorporin això en la seva estratègia”.

Soler és especialista en avaluació de riscos psicosocials i en desenvolupament de lideratge i equips saludables. Dirigeix la revista RHSALUDABLE, el Forum Organitzación

Saludable i la Trobada Internacional de Benestar Organitzacional. És també coautora del llibre Positive Psychological Interventions to Develop Healthy and Resilient Organizations.

Per tot el que fa temps que observa en les organitzacions laborals, Carmen Soler sap que no és casual que les institucions posin l'accent en l'entorn psicosocial per a impactar en la salut i la qualitat de vida. De fet, diu, “també l'Agència Europea de Seguretat i Salut en el Treball, de la qual som des de RHSALUDABLE soci col·laborador com a mitjà de comunicació des del 2013, ha triat com a temàtica per al període 2026-2028 la salut mental en el treball i la prevenció de riscos psicosocials”.

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS) la salut mental és un “estat de benestar mental que permet a les persones fer front als moments d'estrès de la vida, desenvolupar totes les seves habilitats, aprendre i treballar adequadament i integrar-se en el seu entorn”. La mateixa OMS apunta que “l'any 2030, entre l'11 i el 27% dels problemes de salut mental es podran atribuir a les condicions de treball”. També el World Economic Forum Davos 2026 recull la necessitat de situar les persones i el seu benestar en el centre de les grans transformacions que estem experimentant i, en conseqüència, de considerar-les un actiu. Manel Fernández Jaira és psicopedagog, amb un màster

en Psicopsicologia Laboral, en Seguretat i Salut Laboral i un postgrau en Intel·ligència Emocional per a les Organitzacions. Col·labora amb SPActiva, una firma especialitzada en Prevenció de Riscos Laborals (PRL) amb seu a Lleida, i ha tingut l'oportunitat de conèixer moltes empreses a Lleida, en les quals ha fet avaluacions de riscos psicosocials, i ha acompanyat equips directius. Fernández comenta que “des de SPActiva fa molts anys que fem pedagogia sobre l'absentisme, la salut psicoemocional i les dificultats per fidelitzar el talent a les empreses. Les petites i mitjanes empreses sempre ens deien que això era més aviat per a les grans companyies, nosaltres som una pime o micropime. Doncs ara ha arribat el punt en què algunes empreses estan en col·lapse, tenen dificultats per a cobrir algunes posicions i ara, a correuita, busquen solucions. Però ha de ser una solució més holística, no es pot resoldre fent una sola cosa, això no és una qüestió matemàtica”.

EL FOCUS EN LA PSIQUE

L'especialista de Lleida, professor a la UOC, explica que ara les empreses els comencen a demanar que avaluïn els factors psicosocials. “Veiem que fan accions, però no avaluen prèviament les situacions per saber si són les accions que necessita el seu equip. Les polítiques de persones sempre han de derivar d'un bon diagnòstic previ. Un cop mesurem amb eines que siguin validades, els diem per on han d'orientar aquesta política de direcció i gestió de persones per tal que l'organització treballi de manera preventiva els factors que poden esdevenir problemes psicosocials”.

Fernández, que ha estat consultor en Seguretat i Salut Laboral per a diferents empreses de tota Espanya i auditor en PRL, constata que “a les empreses de vegades els fa por mirar al cubell de la roba bruta, però quan veuen que el talent marxa, et demanen ajuda”. Absentisme, rotació, queixes i mal ambient de treball van fent la pilota gran, fins que no queda més remei que actuar i, potser en algun cas, ja és tard. El temps que es triga a aplicar protocols reals de prevenció no juga en absolut a favor de ningú. I Fernández posa d'exemple l'assetjament sexual. La llei de la llibertat sexual és del 2022, però en una llei anterior, del 1995, ja es recollia la necessitat d'implementar protocols en els entorns laborals per a prevenir-lo. Tot just ara és quan moltes empreses comencen a aplicar els protocols per assegurar que aquest tipus de comportaments que poden esdevenir assetjament no es donin. “Fins ara no han interpretat que això és obligatori i totes les empreses volen implementar-los i per a tota mena d'assetjament, com la violència en el treball, assetjament per raó de gènere... Nosaltres ara, en paral·lel al nostre diagnòstic dins de l'empresa, implementem el protocol”.

NOVA LLEI DE PREVENCIÓ

Actualment, s'està treballant en l'actualització de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals. “Aquesta és una oportunitat històrica, sempre que es faci bé”, puntualitza l'experta Carmen Soler Pagán. I detalla que “l'avantprojecte apunta a un tema clau: adaptar la prevenció als nous riscos, especialment els psicosocials”. Però segons Soler, aquest repte “no és només normatiu, sinó cultural. Podem tenir una llei més moderna i continuar aplicant-la amb una mentalitat del passat”. Per tant, l'especialista en com fer entorns laborals saludables considera que “si la reforma no impulsa una

Intervenció de Carmen Soler / ARXIU

integració real de les mesures de prevenció en l'estratègia, un lideratge responsable de fer-ho, i que es posi el focus en l'organització del treball, la llei quedarà al paper”.

Integrar la prevenció, tal com precisa Carmen Soler, “significa deixar d'actuar només quan hi ha problemes, i començar a dissenyar com treballarem. Per exemple: com distribuïm la càrrega, com es prenen decisions i com es lideren els equips. El benestar no és una intervenció puntual, és un criteri de disseny organitzatiu”.

A la pregunta de fins a quin punt el benestar en el lloc de feina, o gran part d'ell, és responsabilitat del treballador, Soler respon: “l'autocura és important, però no pot ser l'excusa del sistema per a no fer res”. És a dir: “quan una organització genera condicions nocives i després ofereix eines per a, teòricament, gestionar-les, estem desplaçant el problema. El benestar no pot dependre només de la resiliència individual. Depèn, sobretot, de com està dissenyat el treball”.

RISCS EMERGENTS MÉS PREOCUPANTS

Segons s'extreu dels diagnòstics psicosocials que realitzen especialistes com Carmen Soler, els tres riscos emergents especialment preocupants són: primer, la sobrecàrrega estructural, i especifica que “no és puntual, sinó sostinguda”; en segon lloc, la hiper-connectivitat, “sense límits reals”; i, finalment, la desorganització del treball: és a dir, “la falta de claredat de prioritats canviants”. Tal com diu Soler, “no són riscos visibles, però tenen un impacte brutal en la salut i en el rendiment. I el més preocupant és que moltes organitzacions els han normalitzat”.

El lideratge és el punt d'inflexió del canvi, a parer de Carmen Soler. “Avui, un líder no sols gestiona resultats: gestiona condicions de salut. Cada decisió que pren impacta en la càrrega mental de l'equip, la claredat i la seguretat psicològica”. Per això, l'especialista adverteix: “Si no professionalitzem el lideratge en salut organitzacional, no hi ha llei que el compensi”.

■ Carme Escalles

Una pilota, mil vincles

L'Associació Initché de les Borges Blanques impulsa la inclusió social a través del futbol i el bàsquet amb un projecte que ja ha arribat al Senegal

Ales places de les Garrigues, el silenci sovint es veu interromput per una pilota botant. No és només un eco esportiu; és el reflex d'una comunitat que busca reconèixer-se en la seva pròpia diversitat. Durant anys, el teixit social de la comarca ha estat marcat per fronteres invisibles però persistents: d'una banda, famílies arrelades amb accés a activitats de lleure; de l'altra, persones arribades de països com el Marroc, el Pakistan o la Xina, que sovint han quedat al marge d'aquests espais.

En aquest context, l'any 2024 va néixer l'Associació Initché, un projecte amb una voluntat clara: trencar aquestes barres a través de l'esport. Impulsada per figures com la de l'educador social Íñigo Villafranca, la iniciativa partia d'una idea senzilla però transformadora: garantir que cap infant quedés exclòs d'un equip per motius econòmics.

UNA XARXA COMUNITÀRIA QUE VA MÉS ENLLÀ DE L'ESPORT

Amb els anys, aquella proposta inicial s'ha convertit en una entitat consolidada, reconeguda també com a ONG, que articula una xarxa de suport basada en la implicació del

Un grup de joves participants del projecte Initché / ASSOCIACIÓ INITCHE

Dos nois senegalesos implicats en el projecte esportiu / ASSOCIACIÓ INITCHE

La cohesió de grup, des de ben petits / ASSOCIACIÓ INITCHE

territori. El finançament prové principalment de socis, empreses i col·laboradors locals, que han entès que la cohesió social també es construeix des de les pistes esportives.

“El projecte va començar centrat en el futbol, s'ha ampliat al bàsquet i ha fet el salt més enllà de la comarca, arribant fins a Lleida ciutat i integrant-se en l'àmbit federatiu”, explica Villafranca. Però el seu impacte va molt més enllà de la competició: es fa visible en situacions quotidianes, com un jove que aprèn català dins d'un vestidor o una família que troba en l'esport una porta d'entrada a la comunitat.

La col·laboració amb clubs com el Club Bàsquet Borges és clau per al funcionament del model. Quan un infant no pot assumir la quota, l'entitat n'assumeix una part del seu cost, assegurant tant la continuïtat del jugador com l'estabilitat econòmica del club.

CORESPONSABILITAT I EDUCACIÓ EN VALORS

Lluny d'un model assistencialista, Villafranca diu que la iniciativa aposta per la coresponsabilitat. Les famílies contribueixen en la mesura de les seves possibilitats, fet que reforça el compromís amb el procés educatiu i esportiu dels fills. Aquesta filosofia es complementa amb el treball coordinat amb escoles, serveis socials i altres agents del territori, que ajuden a detectar necessitats i oportunitats.

Per als joves, especialment en la franja dels 16 als 18 anys, l'esport esdevé una eina clau d'integració en un moment en què desapareix l'obligatorietat escolar. En aquest entorn, els equips funcionen com a espais d'igualtat, on les diferències d'origen es dilueixen i preval el sentiment de pertinença.

A més, el projecte també treballa amb els clubs per fomen-

tar una mirada més inclusiva, entenent que la integració no és només un valor social, sinó també una inversió de futur.

DE LES GARRIGUES AL SENEGAL

L'abast del projecte ha traspasat fronteres. Amb el mateix esperit amb què va néixer a Ponent, la iniciativa s'ha implantat també al Senegal, on en només dos anys ha aconseguit reunir més d'un centenar d'infants en una escola esportiva que ja és un referent local.

En un context amb importants limitacions materials, el projecte ha crescut gràcies al voluntariat i a la implicació de la comunitat, oferint formació esportiva i oportunitats de desenvolupament personal. Els monitors locals hi tenen un paper fonamental, esdevenint figures de lideratge i cohesió.

Tant a les Garrigues com al Senegal, la idea de fons és la mateixa: utilitzar l'esport com a eina de transformació social. Quan la pilota roda, les diferències perden pes i el joc compartit es converteix en un llenguatge comú que connecta realitats diverses.

■ Àlvar Llobet

Cuidar la terra, cuidar els animals

L'experiència de l'agricultura i la ramaderia regenerativa

Un ramat pasturant al camp / CAL TOMÀS

El 22 d'abril se celebra el Dia Internacional de la Mare Terra, una jornada per a reflexionar sobre tot allò que està a les nostres mans per a la preservació del planeta. Perquè aquest és el nostre hàbitat i el de tota la fauna i flora que ens envolta. A prop o lluny, plantes i animals tenen la seva funció en un sistema que es troba interconnectat molt més del que ens pensem. Així, qualsevol acció en positiu que realitzem en el nostre àmbit d'abast, repercuteix en el conjunt. També té repercussió en el nostre entorn si l'activitat que realitzem és negativa, contaminant i, per tant, perjudicial. Conscienciar-nos sobre aquesta repercussió és la premissa per poder actuar per alentar la degradació planetària, de prats, boscos, mars, rius i llacs. I, malgrat que en aquesta tasca tothom hi està cridat a posar el seu gra de sorra, els productors dels aliments que consumim hi tenen un paper rellevant. Avui ens fixem en l'experiència d'una família de La Pobla de Segur que són ramaders, agricultors, productors i venedors de carn que comercialitzen amb la marca Cal Tomàs, ara ja des de quatre botigues a peu de carrer, a La Pobla, a Tremp, a Sort i a Vielha. També des de la seva pàgina web caltomas.cat els arriben encàrrecs de tot arreu en línia, comandes que lliuren amb transport especial per tal de garantir el manteniment de la cadena de fred que protegeix el producte. A banda d'això, desenvolupen tota la tasca comercial i de distribució com a proveïdors d'establiments de restauració: un volum de feina que es tradueix en el 50% del negoci.

El Miquel i la Laura Gordó són la quarta generació d'aquesta saga de ramaders ben arrelada a la terra pallaresa. Ells comanden ara el negoci i ho fan en sintonia amb la sostenibilitat que demana la terra, una nova mirada del sistema de producció que, en realitat, no és tan nou, només que mira enrere per aprendre dels qui segurament eren més conscients que havien de cuidar tant la terra com els animals, l'entorn que ens alimenta i on vivim. Parlem d'agricultura i ramaderia regenerativa. La mateixa paraula ens explica

que la clau d'aquesta manera de treballar és regenerant i deixant regenerar la terra. Fixant-nos en el cicle natural de plantes i animals, es procura tancar cercles com el de la fertilització dels prats amb els fems dels animals que produeixen menjant l'herba dels mateixos prats. Miquel Gordó ens en fa cinc cèntims: "fem que els animals mengin més herba i menys gra, perquè així la seva alimentació s'assembla més a la d'un remugant. I anem fent rotacions dels animals per diferents pastures, canviant fils de tancats perquè les vaques canviïn de partida". D'aquesta manera, el bestiar no esgota el menjar i permet que l'herba vagi refent-se més ràpidament que si ho hagués de fer des de zero. "A la muntanya -afegeix Gordó- "cada cop fem partides més petites, anem movent els animals tres o quatre vegades durant tot l'estiu, perquè a més de menjar, caguen i pixen allà on són, imitant el que fan els ramats d'animals salvatges a la sabana o a on sigui, que no se separen i es van movent, i això ho fem perquè està demostrat que és el millor per a la terra. Això fa que cada cop quedi més fertilitzat el terreny i d'anar-hi més, cada any hi ha més herba".

Aquesta és una mirada més holística del conjunt de l'activitat, tenint en compte on es fa. Cuiden els animals alhora que beneficien la terra. Una altra mesura que apliquen és fer el seu propi cereal, per tal de no dependre tant de les fàbriques de pinso, i amb aquest sistema han aconseguit que tota l'agricultura que es destina als vedells i a les vaques sigui regenerativa i ecològica. "No deixem mai la terra llaurada ni per llaurar, la toquem el mínim possible perquè, en general, s'està perdent molta terra fèrtil de tant llaurar. Fertilitzem tota la terra amb els fems dels nostres animals, encara que sigui portat amb remolc", argumenta el Miquel.

El balanç d'aquesta nova manera de treballar "és positiu", afirma Miquel Gordó. "Evidentment, això t'ha d'agradar i t'ha d'apassionar. Les collites mai són tan bones com amb l'agricultura convencional, però, en contrapartida, s'hi gasta menys perquè no fiques fertilitzants ni additius químics". I, per damunt de tot -afegeix- "pots estar tranquil

gent que ja ho practica, però que vol compartir experiències, com el Francesc Font, que és el xaman de l'agricultura regenerativa. Li hem explicat el que sabem nosaltres d'engreixar vedells i ell ens ha explicat moltíssimes coses de la terra, a banda dels cursos que hem pogut fer", precisa des del Pallars aquest ramader convençut que en aquesta altra manera de fer hi sortim guanyant tots.

Als qui encara són poc inclinats a deixar-se portar per la filosofia del 'menys és més', ell "els diria que ho provin. L'ús de pesticides a dojo ja veiem que ha causat problemes amb algunes espècies com les abelles, que estan desapareixent, i això és una catàstrofe per a la cadena tròfica, i només és un exemple senzill i clar que tots entenem, però també tenim aqüífers contaminats per aquesta causa. Ens hi va el futur", exposa Miquel Gordó. Però també entén qui no fa el pas. "Necessariem que les administracions ens ajudessin més, perquè costa tirar endavant i més amb aquests sistemes, perquè tot avui dia està basat en la producció, per això és normal que a la gent li faci por".

El Dia Internacional de la Mare Terra, tal com l'Organització de les Nacions Unides (ONU) el va anomenar, és també un bon dia per a pensar en la força que, com a consumidors, també tenim. Informar-nos sobre qui hi ha al darrere de cada article que adquirim ens farà més o menys còmplices de la cura del planeta i d'aquesta terra que habitem i que també nosaltres així podem cuidar.

■ **Carme Escalles**

amb tu mateix. Si t'interessa una mica el planeta, la terra, el canvi climàtic, no tens grans collites, però tampoc no hi has invertit tant, per tant, el balanç és positiu i equilibrat".

El Miquel explica que els han anat a veure alguns ramaders, d'ovelles o vaques, per veure com ho fan. "També ha vingut

AUTOESCOLA REX by **Tracer** Lleida - Mollerussa

AUTOESCOLA - FORMACIÓ - CENTRE MÈDIC

Informa't

CENTRE de FORMACIÓ
continua,
ocupacional,
bonificada,
privada

L' AUTOESCOLA DEL FUTUR
TOTS ELS PERMISOS

COTXE / MOTO
CAMIÓ / TRÀILER
AUTOCAR
CAP / ADR

@tracerautoescola
@tracerformacion

Lleida dimarts 17h. a 19h.
Mollerussa divendres 17h. a 20h.

Revisió Mèdica

Vine als nostres centres sense cita

ANIMALS PERILLOSOS
PERMÍS CONDUIR
PERMÍS D'ARMES ESPORT

150€ tots els mesos hi ha cursos

CURS de RECUPERACIÓ de PUNTS

CURS de RECUPERACIÓ de PERMÍS de CONDUIR

250€ tots els mesos hi ha cursos

Avd. Dra. Castells 3
25001 **Lleida**
973 203 515 @636 359 440
www.tracerformacio.cat

Passeig Beethoven 6
25230 **Mollerussa**
973 981 493 @ 640 863 833

La primavera naix al Segrià

La campanya turística de la floració es consolida a les terres de Ponent amb més de 20.000 visitants

Passeig entre fruiters a Aitona / ACN

Postureig en rosa / ACN

La boira de primera hora de l'albada va voler ser la primera convidada aquell diumenge al matí a les terres de Lleida; però va ser una presència fugaç i gairebé poètica, que es va anar retirant a mesura que el sol guanyava alçada sobre l'horitzó per deixar pas a l'espectacle que milers de persones esperaven amb ganes des de feia mesos. Aquell mar infinit de tons rosats, des d'aquell cap de setmana, ja va inundar el paisatge d'Aitona i de bona part de la comarca del Segrià.

La natura mai ha entès de calendaris oficials ni de previsi-

ons administratives. Les pluges recents van obligar a prémer l'accelerador de la vida vegetal i van fer avançar la campanya de Fruiturisme una setmana sencera sobre el previst; de manera que la floració s'havia anticipat entre deu i dotze dies i va convertir els camps en un escenari vibrant i fragant, per on ja va desfilar el primer miler de visitants del curs.

LA VEU I EL CONEIXEMENT DEL PAGÈS RERE LA DELICADESA DEL PÈTAL

Més enllà de la recerca de la fotografia perfecta per a les xarxes socials o del postureig digital, el valor real d'aquell

tipus de turisme experiencial rau en la paraula i en el coneixement dels que viuen la terra cada dia de l'any. Així ho va vaticinar el guia i pagès Jordi López, quan explicava als grups de turistes que cada flor que veien llavors era, en realitat, la promesa d'un fruit de qualitat que arribaria amb l'estiu; sempre que el temps continués sent favorable i no hi hagués ensurts meteorològics d'última hora.

Aquest va ser, precisament, l'element diferenciador que busquen els visitants per gaudir d'una experiència completa. Esculen la visita guiada per poder entendre tota la tasca feixuga que hi ha al darrere de cada arbre.

QUINZE ANYS D'UNA VISIÓ PIONERA QUE TRANSFORMA EL TERRITORI

Aitona celebra el seu quinzè aniversari com a localitat pionera d'aquest moviment, que ha sabut maridar l'agricultura amb el turisme. El que va començar com una aposta valenta i gairebé experimental per donar a conèixer el préssec local, s'ha convertit amb el temps en un fenomen de masses que, enguany, espera consolidar i fins i tot superar la xifra de vint mil persones de l'edició passada.

Per celebrar aquesta efemèride tan especial, la ja tradicional catifa rosa de tres mil cinc-cents hectàrees de presseguers i nectariners s'ha ampliat de forma notable amb la incorporació de cent cinquanta noves hectàrees d'ametllers.

Aquests aporten una gamma de blancs i rosats molt més primerenca, que permet als visitants descobrir joies del patrimoni rural com Mas Llauradó —la cabana de pedra seca amb la volta més gran de tota Catalunya—, a més d'estrenar rutes personalitzades en vehicles tot terreny i, fins i tot, un perfum exclusiu que busca capturar l'essència efímera i dolça d'aquests dies de març.

SEGRITÀ, TERRA DE FLORACIÓ COM A PROJECTE DE COMARCA

Però el color rosa i la màgia de la primavera no es queden tancats dins els límits d'Aitona, sinó que, sota el paraigua de la campanya "Segrià, Terra de Floració" impulsada amb força pel Consell Comarcal, un total de vint municipis s'han unit per oferir una proposta coral i diversa.

■ Àlvar Llobet

Ciclistes entre la floració / ACN

vet2.0
CLÍNICA VETERINÀRIA

Cristina Ribó
Santesmases
Col.1087

Servei veterinari integral amb laboratori propi
Cirurgia - Ecografia - Radiografia
Perruqueria canina i felina

☎ 973 590 279
📞 633514265
(urgències festius)

Plaça Pau Casals 3, 25600 Balaguer
clinicavet2punt0@gmail.com | @clinicavet2punt0

Antón Costas, durant la seva ponència / PALLARSACTIU

Generar economia real

Pallars Actiu impulsa la creació del fons d'inversió dels Pirineus

En un moment en què moltes zones de muntanya busquen fórmules per combatre el des poblament i diversificar la seva economia, des del Pallars es projecta una idea clara: el futur també es construeix des de dins, connectant talent, empresa, institucions i comunitat. Aquest és el plantejament de partida de Pallars Actiu, una entitat amb seu a Tremp, participada per l'administració pública, encapçalada pels Consells Comarcals del Pallars Jussà i del Pallars Sobirà, i empreses i professionals del territori que han consolidat més de noranta accionistes. Tal com indiquen els seus objectius, Pallars Actiu treballa per reforçar el teixit empresarial del Pallars, fomentar l'emprenedoria, atraure inversions i generar oportunitats que contribueixin a crear ocupació estable i a fixar població al territori. Vol ser alguna cosa més que una eina de promoció econòmica: vol actuar com un punt de trobada entre el co-neixement, la iniciativa privada, el compromís institucional i

l'estima pel territori. Compta amb un Consell Assessor, format per professionals i empresaris amb trajectòries destacades, molts dels quals han desenvolupat la seva activitat fora del Pallars, però mantenen un fort vincle amb el territori per procedència, estima o afinitat. Aquest òrgan aporta criteri estratègic a la gerència i reforça la qualitat, la viabilitat i el valor social dels projectes impulsats. Consideren que, "en un entorn rural, on sovint els recursos són limitats i cada decisió és especialment rellevant, disposar d'un espai d'aquest nivell converteix Pallars Actiu en un model de governança poc habitual i especialment valuós".

INVERTIR EN EL PROGRÉS DEL PIRINEU

Una idea sorgida de Pallars Actiu pionera i innovadora és la creació del Fons d'inversió SCR Pirineus. "Neix amb l'objectiu de fomentar l'economia als Pallars, però amb la voluntat que tingui un abast més ampli, que sigui del Pirineu geogràfic, no de la vegueria. És a dir, que comarques com

el Ripollès i el Berguedà, i comarques més orientals hi puguin participar, perquè el fons s'estructura no en una activitat concreta, sinó en un segment geogràfic", assenyala el president de Pallars Actiu, Carles Rabaneda.

Ara mateix s'espera que la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) autoritzi la creació d'aquest fons d'inversió. És una autorització que, segons Rabaneda, es podria tenir a finals de juny. A partir d'aleshores es podrà començar a fer inversions.

En espera d'aquesta aprovació, es treballa en la cerca de projectes invertibles, i ja se n'estan estudiant alguns. D'altra banda, des de Pallars Actiu se cerca finançament per al fons que, segons avança el president de l'entitat, "serà de catorze milions d'euros. És un fons petitó, perquè es començarà amb una prova pilot, però creiem que per al Pirineu és suficient", puntualitza Carles Rabaneda. Tot i que la gran inversió serà privada, el president de Pallars Actiu detalla que el fons estarà estructurat en dos grans blocs: el d'inversió privada, que suposarà un 60%, i el d'inversió pública, amb el 40% restant. De moment, del sector públic ja tenen el vistiplau per a participar-hi l'Institut Català de Finances, l'ICO i el Banc Europeu d'Inversions (BEI). Els privats poden ser, segons explica Rabaneda, "persones físiques o jurídiques, i en aquest sentit, sempre busquem gent que tinguin interès o arrel pirinenca o empresarial". També hi ha mostrat interès, del sector bancari, la Caixa i Bankinter.

Per altra part, i segons exposa Rabaneda, treballen també "amb els fons d'inversions catalans ja existents perquè, si hi ha, per exemple, un fons especialitzat en temes energètics i nosaltres tenim un projecte energètic, el puguem arrossegar al Pirineu". I destaca la importància que la gent del territori també pugui participar com a inversor, a part de crear projectes que siguin invertibles. En aquests tipus de fons, els tiquets o inversions mínimes són alts, 100.000 euros per una acció, i el que s'està constituint són vehicles d'inversió, estructures jurídiques per facilitar, per exemple que deu amics s'ajuntin i comprin una acció 10.000 cada un.

Els eixos estratègics de les inversions els tenen clars, i seran sis: l'agrícola, l'agroalimentari, la gestió forestal, les indústries alternatives, l'energia hidroelèctrica i el turisme. I, segons explica també el president de l'entitat promotora, "una part d'inversió anirà a empreses existents que volen créixer. Una altra, a empreses de nova creació al Pirineu o que la seva activitat afecti el Pirineu. Aquest és un fons d'impacte en el territori, només inversió en temes pròpiament industrials i empresarials, que creïn economia real al territori. Una acció real que creï riquesa, treball i economia directa al territori".

Un comitè d'inversions serà l'encarregat de decidir quins projectes són els més susceptibles de rebre finançament a través d'aquest fons d'inversió. I Carles Rabaneda aclareix: "no és una inversió a fons perdut, s'han de guanyar diners, però sense especular, sinó creant economia real". Aquest és un model innovador, donat que el fons no enfoca un sector on invertir, sinó una àrea geogràfica. "Pot considerar-se una prova pilot al Pirineu exportable a l'Espanya buida", diu

Rabaneda, que és empresari i soci fundador de Pallars Actiu, com a membre del consell d'administració des de l'inici. Reconeix que va acceptar presidir aquest ens pallarès perquè precisament el projecte del fons d'inversió li va semblar "rupturista i innovador i ho vaig veure com un repte".

En el funcionament de Pallars Actiu s'inclou el foment i acompanyament de projectes com és, ara mateix, el del nou telefèric de la Vall Fosca, liderat per l'Ajuntament de la Torre de Capdella, i en el qual intervien també Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) i la companyia Endesa. Pallars Actiu també participa en el desenvolupament del projecte cinegètic de producció de carn de caça al Pallars, que és una iniciativa orientada a obrir noves vies de valorització econòmica dels recursos locals. Aquests projectes compten amb la col·laboració del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, l'IDAPA i, en el cas del projecte cinegètic, amb el suport del Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació de Lleida.

Tampoc no oblidem les activitats més tradicionals del territori. En aquest sentit, actualment intervien en la primera campanya extensiva de cereal a la Conca de Tremp. Però Pallars Actiu també és estímul de sinergies i vincles entre la gent del Pallars. Cada any organitzen sopars i trobades de pallaresos a Barcelona i al Pallars, en els quals conviden ponents com Antón Costas Comesaña, president del Consejo Económico y Social de España, que va ser ponent en el Sopar Pallarès celebrat a l'Hotel Terradets el passat mes de novembre.

Com explica el gerent de Pallars Actiu, Toni Oliveres, "és especialment rellevant la participació de Pallars Actiu en aliances i espais de treball clau per al futur del territori, fet que reforça el seu paper com a agent articulador del desenvolupament econòmic i social". L'entitat és present en diverses taules i organismes, com la Taula de Turisme del Pallars Jussà, el Pla de desenvolupament econòmic i social, el Consorci Leader Pirineu Occidental, les comissions d'FGC i del tren Lleida-La Pobla, la Taula de l'Habitatge del Pirineu de l'IDAPA que treballa solucions per l'habitatge al territori, així com en iniciatives vinculades a la nova ruralitat, l'Aliança de Dones Rurals i el Consell d'Educació Territorial. "Aquesta presència li permet connectar el desenvolupament empresarial amb altres dimensions estratègiques com la mobilitat, l'arrelament, la igualtat d'oportunitats, l'educació i la cohesió territorial", diu Oliveres.

El territori que compren els dos Pallars representa el 33% de Catalunya, però en ell només hi viu l'1% de la població. "Com que l'administració reparteix per població, sempre tenim una sèrie de mancances", lamenta Carles Rabaneda. Per tant, considera que cal afavorir tant com es pugui els microclimes econòmics del Pallars i crear polítiques perquè hi passin més coses a part del turisme en zones com els Pallars.

La millora de les comunicacions per arribar de Barcelona i Lleida fins als Pallars amb menys temps, però amb vies segures, així com l'arribada a tots els pobles de la fibra òptica és un dels puntals necessaris perquè tot això es doni.

■ **Carme Escales**

Jonathan Nuevo: l'apòstol de la forquilla

Ni 'brunch' ni etiquetes angleses. A cop de "Salut i al lio!", aquest lleidatà ha convertit l'esmorzar de ganivet i forquilla en un fenomen de masses que reivindica la cuina de parada i fonda a través de les xarxes

Hi ha un silenci gairebé sagrat que només es trenca amb el raig de vi dibuixant una paràbola perfecta des del porró fins a la gorja. A l'altre extrem del vidre hi ha en Jonathan Nuevo, un home que ha passat de fer sonar el xiulet a les pistes de bàsquet a dictar sentència sobre la qualitat d'uns callos o un capipota. A molts certàmens culinaris, les fotos ja no són només per a les autoritats, sinó també per a ell: l'home que ha posat el país a esmorzar davant d'Instagram. Després de quatre anys recorrent cada comarca, Nuevo ha cristallitzat una doctrina gastronòmica. Per a ell, un bon esmorzar no és un tràmit, és una alifara. La litúrgia comença amb les "cortesies": pernil, amanida i galtes de porc. Però el que dona la nacionalitat a l'àpat són els tres pilars: la brasa, els callos o el capipota.

LA GEOGRAFIA DEL SUC I EL TERROR

"El capipota és més típic de la Catalunya central i de Barcelona; de callos se'n veuen més a Lleida i Tarragona", analitza amb la precisió de qui ha tastat centenars de cassoles. Segons Nuevo, cada zona té el seu segell: "L'esmorzar de forquilla té requesta a tot Catalunya, però cada territori té la seva història. Lleida és més de brasa, mentre que cap al nord tira més la cullera, els embotits i els guisats".

A la seva terra lleidatana, a més, hi afegeix el toc distintiu:

Jonathan Nuevo,
esmorçant / ÀLVAR LLOBET

una tapa de caragols. No en va, sovint llueix a la màniga el logo de la Federació de Colles de l'Aplec, exercint d'ambaixador d'una manera d'entendre la vida on el rellotge s'atura entre plat i plat. Aquesta identitat marca també el que trobem a la taula: "A Lleida es veia poc peix fresc perquè la logística d'abans no ho permetia; el transport trigava massa. En canvi, el bacallà, la sardina i l'arengada sí que arribaven, tot i que tardessin dos dies, i per això són tan presents en la nostra tradició".

DE L'ARBITRATGE AL "FENOMEN FAN"

La història de Jonathan Nuevo no neix entre fogons —admet que no és un gran cuiner—, sinó com a client exigent. En la seva etapa com a àrbitre de bàsquet, ja buscava el refugi de les fondes abans dels partits. "A Balaguer toquen molt bé els callos", recorda. Avui, la seva popularitat l'ha portat a l'altre costat de la barrera. "Sóc una persona popular, em reconeixen a molts llocs de Catalunya. Abans em passava sobretot a Lleida, però ara ja succeeix arreu", explica.

Aquesta fama l'ha convertit en un reclam per a ajunta-

ments i fires. "Em van convidant a indrets i esdeveniments; em truquen molt per a festes majors i concursos de cassoles". Amb una comunitat de 60.000 seguidors —dels quals 40.000 han arribat en els darrers tres anys—, Nuevo ha passat de ser un aficionat a ser el jutge de guisats de referència, des de Vallfogona de Balaguer fins a les mítiques cassoles de Juneda.

EL RITUAL PERFECTE

Per a Nuevo, l'esmorzar ideal és una simfonia en tres actes. Primer, el plat al mig de cortesia, que sol ser una amanida amb tomàquet i olives (o embotit si som al nord). Després, els plats principals: capipota, callos, bacallà, brasa o uns ous ferrats amb tall. I per tancar, la traca final: "Els postres de música estan molt ben considerats; fruita seca amb el porró de moscatell i, per acabar, el cigaló".

Tot i que alguns podrien pensar que és una moda passada, ell ho té clar: "Els restaurants d'esmorzar de forquilla mai van marxar. Estan de moda a les xarxes i ara sembla que hagi esclonat, però sempre han estat allà. Ara molta gent s'ha apuntat al carro; fins i tot hi ha restaurants que han posat esmorzars i han tret els sopars".

UN MAPA QUE NO S'ATURA

Amb quasi 300 punts marcats al seu mapa particular, que inclou també incursions a la Franja de Ponent, el seu objectiu és clar: "El projecte de futur és intentar fer créixer aquest àpat i, sobretot, gaudir. L'esmorzar de forquilla s'esmorza per oci, per compartir. Abans es feia molt en el dia a dia de la feina, però ara és un moment de celebració".

Sigui amb el porró a la "republicana" (pel broc estret) o a la "monàrquica" (a gallet pel brot ample), Jonathan Nuevo ha aconseguit que milers de persones tornin a mirar cap a les tavernes de tota la vida. Perquè, al capdavall, abans de la feina o de la gresca, el que mana és la forquilla

■ Àlvar Llobet

Avui cuinem...

Coca de porros i camagrocs

INGREDIENTS per a 4 persones

1/2 làmina de pasta de full.
1 porro.
100 gr. de pernil.
50-100 gr. de bolets camagrocs frescos.
Sal, romaní fresc.
Oli d'oliva verge extra.

PREPARACIÓ:

Rentar, rebutjar la primera capa del porro emprant només la part blanca i tallar a rodanxes tirant a fines.

Colloqueu en un recipient apte per a microones, una mica d'aigua, unes gotes d'oli, sal i connecteu a màxima potència uns 6-8 minuts, heu de perdre la rigidesa.

Tallar el pernil a daus petits o en tires.

Retallar la massa de pasta de full formant 4 rectangles d'uns 15x6 cm. Punxar amb una forquilla tota la superfície.

Repartir a sobre el porro escalfat, els daus de pernil, regar amb un fil d'oli tota la coca i enfornar, preescalfat, a 180 ° durant uns 15 minuts.

Repartir per sobre els camagrocs ben nets i ruixats amb oli i enfornar de nou uns 5 minuts més

Adornar amb una mica de romaní fresc.

PER:
Dolors Mateu
blogdecuina.blogspot.com

Possiblement el millor Espai de bodes de Lleida.
Et mereixes un dia Perfecte!

El valor de les coses no està en el temps que duren, sinó amb l'intensitat que es viuen.

Per això creem moments inoblidables per a tu!

TRUCA I INFORMA'T

Tel. 973 311 000 info@hostaldelcarme.com

El magazín de **territoris.cat**

territoris

Vols donar-te a conèixer?

A Territoris col·laborem amb les empreses i el comerç local!
Contacta amb nosaltres al **676 560 252** o per correu a publicitat@territoris.cat

Visita l'edició digital aquí

L'excel·lència té Gust de Lleida

La Força de les Oportunitats

Gust
deLleida

Dels Pirineus a la plana de Lleida